

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Quid sit propriè hæresis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

ARTICULUS III.

Quid sit propriè hæresis.

NOta. Hæresis, si etymologia spectetur, significat electionem. Unde spectata sola etymologia hujus vocis; quælibet sententia, quam quis eligit, hæresis vocari potest, siue vera sit, siue falsa. At verò si ulum vocis spectes, hæresis in malam partem accipitur, & significat errorem in fide. De hæresi autem in hac significatione sumpta, quaeritur hic, quid sit.

RESPONSIO I.

Ad hæresim requiritur ex parte intellectus iudicium erroneum contra fidem; ex parte voluntatis, pertinacia, & ex parte subjecti, professio fidei christianæ.

Prob. 1. Itaque requiritur ex parte intellectus, iudicium erroneum contra fidem, hoc est, iudicium directè repugnans veritati à Deo revelatæ. Ratio est, quia hæresis est species infidelitatis contrariæ, ut constat ex Art. 1. Sed infidelitas contrariæ est actus, quo quis dissentit veritati à Deo revelatæ: sicut fides, cui contrariè opponitur, est actus, quo quis veritati à Deo revelatæ assentitur. Ergo hæresis est actus, quo quis veritati à Deo revelatæ dissentit, proindeque iudicium est erroneum contra fidem, & directè repugnans veritati à Deo revelatæ. Ex his.

Observa. Si quis teneat aliquam veritatem fidei, putans eam esse contrariam doctrinæ Ecclesiæ, aut cum voluntate persistendi in sua sententia, quamvis oppositum ab Ecclesiâ definiretur, ibi præcisè sistendo, nec infallibilitatem Ecclesiæ negando, non esset hæreticus propriè. Item non est hæreticus, qui præcisè habet voluntatem amplectendi Lutheranismum (idem dic de qualibet alia hæresi), quamvis ex parte affectus peccet peccato infidelitatis. Item non est propriè hæreticus, qui exterius tantum fidem abnegat, unde nec incurrit excommunicationem latam contra hæreticos.

2. Ex parte voluntatis requiritur pertinacia, ut docet S. Augustinus epist. 162. ubi sic habet: *Qui sententiam suam, quamvis falsam & peruersam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim quam non audacia presumptionis suæ pepererunt, sed à seductis & in errorem lapsis parentibus acceperunt: querunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum inuenerint; nequaquam sunt inter hæreticos deputandi.* Et lib. 18. de Civit. Dei cap. 51. ubi sic ait: *Qui in Ecclesiâ Christi morbidum aliquid, pravumque sapiunt, si correpti ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suæque pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici sunt, & foras exentes, habentur in exercen- tibus inimici.*

S. Augustinum sequitur S. Thomas quaest. 11. art. 2. ad 3. ubi relatis prioribus verbis S. Augustini, sic prosequitur: *Sic ergo aliqui Doctores videntur dissensisse, vel circa ea, quorum nihil interest ad fidem, utrum sit vel aliter teneantur, vel etiam in quibusdam ad fidem pertinentibus, qua nondum erant per Ecclesiam determinata. Postquam autem essent autoritate universalis Ecclesiæ determinata, si quis tali ordinationi pertinaciter repugnaret, hæreticus censetur.*

Contumax autem in hac materia censetur is, qui sciens & prudens tenet aliquid contra sensum Ecclesiæ, hoc est, qui cognoscens & animadvertens suam opinionem contrariam esse sensui Ecclesiæ, contempta autoritate Ecclesiæ, nihilominus opinioni suæ adhaeret. Parec 1. ex S. Thoma verbis proximè relatis. 2. Ex S. Augustino lib. 4. contra Donatistas c. 16. ubi sic ait: *Constituamus aliquem sentire id de Christo, quod Photinus opinatus est, existimantem ipsam esse catholicam fidem; nondum illum hæreticum dico, nisi manifestata sibi doctrina catholica fidei, resistere maluerit, & illud, quod tenebat, elegerit.*

Accedit ratio: quia sicut ille censetur docilis, &

catholicus, qui credit vera esse ea omnia, quæ ab Ecclesiâ proponuntur, ut revelata à Deo; ita è contrario is cenieri debet contumax & hæreticus, qui tenet aliquid non esse verum; quamvis Ecclesiâ proponat illud, ut à Deo revelatum. Igitur contumacia ad hæresim requisita, consistit in efficaci & deliberata voluntate contradicendi Ecclesiæ, & dissentendi alicui veritati revelatæ, contra sensum & determinationem Ecclesiæ, à qua veritas illa sufficienter proponitur ut revelata.

Hinc quamvis homo dissentiens privatæ revelationi credibili, sit infidelis infidelitate, quæ habitum fidei excludit, & ab hæresi quoad essentiam nihil plane differat, non est tamen hæreticus propriè, & secundum acceptionem in Ecclesiâ communiter receptam; quia non contradicit Ecclesiæ, nec tenet aliquid contra sensum & determinationem ejus; unde subjectus non est penis hæreticorum.

3. Requiritur ex parte subjecti, professio fidei christianæ. Nam ita docet, 1. S. Augustinus lib. 18. de Civ. Dei cap. 51. ubi sic ait: *Hæretici sunt, qui sub vocabulo christiano doctrinæ resistunt christianæ.* 2. S. Thomas quaest. 11. art. 1. in O. ubi ita loquitur: *A rectitudine ergo fidei christianæ dupliciter potest quis deviare. Uno modo, quia ipse Christo non vult assentire: is hic habet quasi malam voluntatem circa ipsum finem: & hoc pertinet ad speciem infidelitatis paganorum & judæorum. Alio modo, per hoc quod intendit quidem Christo assentire, sed deficit in eligendo ea, quibus Christo assentiat: quia non eligit ea, quæ sunt verè à Christo tradita, sed ea quæ sibi propria mens suggerit. Et ideo hæresis est infidelitatis species, pertinet ad eos, qui fidem Christi profitentur, sed ejus dogmata corrumpunt.* Ratio autem est, ut suggerit S. Thomas hoc loco, quia qui non profitetur fidem christianam, seu, quod idem est, qui non profitetur se Christo credere, etiam si erret, paganus est vel judæus, non hæreticus.

Addo, ad hæresim ex parte subjecti sufficere professionem fidei christianæ. Nam 1. non requiritur ex parte subjecti, ut prius habita fuerit vera fides: alioqui qui esset Calvinista ab infanzia, non esset hæreticus: quod dici non potest. 2. Non requiritur ex parte subjecti susceptio baptismi: nam Concilium Nicænum can. 19. statuens eos, qui ad Ecclesiam Catholicam ex hæresi Pauli Samozateni redeunt, esse baptizandos, supponit aliquos esse hæreticos antequam baptizentur. Quod etiam supponit S. Augustinus lib. de unico baptismo contra Petilianum c. 3. & in præfatione ad librum de hæresibus. Neminem tamen Ecclesiâ tanquam hæreticum punire potest, nisi sit baptizatus, quia nemo ab Ecclesiâ puniri potest, nisi subjectus ejus potestati & jurisdictioni. Nemo autem subjectus est potestati & jurisdictioni Ecclesiæ ante baptismum. Unde cum Ecclesiâ hæreticos non baptizatos anathematizat, anathema tunc, non excommunicationem, sed execrationem significat. Ex his autem sit.

RESPONSIO II.

Hæresis est voluntarius error intellectus contra aliquam fidei veritatem, cum pertinacia assertus ab eo qui se Christianum profitetur.

Dicitur 1. error intellectus, hoc est, erroneum iudicium, seu falsus assensus, cujus subjectum est intellectus. Dicitur 2. error voluntarius, quia sicut assensus fidei à voluntate imperatur, ita & assensus contra fidem: unde uterque æquè liber est; & sicut assensus fidei est honestus & laudabilis, ita & assensus contra fidem est inhonestus & culpabilis. Dicitur 3. error contra veritatem fidei, quia error in alia materia, non est hæresis. Dicitur 4. contra aliquam veritatem fidei: nam error contra omnes veritates fidei non est hæresis, sed apostasia. Dicitur 5. cum pertinacia: quia qui errat circa aliquam veritatem fidei sine pertinacia, est malè sentiens, non hæreticus. Dicitur denique 6. ab eo, qui se Christianum profitetur:

retur: qui enim Christum non agnoscit, nec ei credere se proficitur, non est hæreticus, sed infidelis, paganus scilicet, vel judæus.

ARTICULUS IV.

Utrum sit hæreticus ille, qui habet dubitationem in rebus fidei.

NOta. Dubitatio duplex esse potest, una scilicet negativa, & altera positiva. Dubitatio negativa est, quando intellectus apprehendens aliquam propositionem, circa illam nullum exercet actum, sed circa illam se habet merè negativè, neque assentiendo, neque dissentiendo. Dubitatio positiva est, cum intellectus positivè judicat propositionem, quam apprehendit, esse incertam, & de illa positivè dicit: Fortasse non est vera, sed falsa.

RESPONSIO I.

Qui deliberatè & positivè dubitat de veritate aliqua revelata, & ut tali ab Ecclesia sufficienter proposita, est formaliter hæreticus.

Prob. 1. Ex S. Thoma quaest. 10. art. 7. in O. Si dixerit, inquit, *tantum de fide dubitans, & veritatem fidei pro certo non supponens, sed argumentis experiri intendens; praevidetur peccat tanquam dubius in fide, & infidelis.*

1. Ratione: nam 1. ille est formaliter hæreticus, qui judicat auctoritatem Ecclesiae in proponendis veritatibus fidei esse fallibilem. Sed qui positivè dubitat de veritate revelata, & ut tali, ab Ecclesia sufficienter proposita, judicat Ecclesiam in proponendis veritatibus fidei auctoritatem fallibilem esse: nam veritatem revelatam, & ut talem, ab Ecclesia sufficienter propositam, judicat esse incertam; quod facere non potest, nisi judicando Ecclesiam falli posse in propositione veritatum fidei, proponendo scilicet aliqua tanquam revelata, quæ tamen revelata non sunt. Ergo, &c.

2. Ille est formaliter hæreticus, qui habet iudicium erroneum in materia fidei cum pertinacia. Sed qui positivè dubitat de veritate revelata, & ut tali, ab Ecclesia sufficienter proposita, habet iudicium erroneum in materia fidei cum pertinacia. 1. Habet iudicium erroneum in materia fidei: nam judicare incertam esse veritatem, quam Ecclesia sufficienter proponit, ut revelatam, errare est in materia fidei, cum omnis veritas, quam Ecclesia ut revelatam sufficienter proponit, sit certissima. 2. Pertinax est: nam sciens & prudens contradicit sensui Ecclesiae, quæ judicat firmissimè tenendam esse omnem veritatem, quam ut revelatam proponit fidelibus credendam. Ergo, &c.

Hinc etiam si quis eliciat assensum tantum opinativum circa veritatem revelatam, ut talem ab Ecclesia sufficienter propositam, est formaliter hæreticus, si assensus ejus est actu formidolosus: nam tunc positivè dubitat, & negat Ecclesiam infallibilitatem, ejusque sensui contradicit, judicando veritatem aliquam esse incertam, quam tamen Ecclesia ipsa certissimè tenendam esse judicat. At non est hæreticus, si assensus ejus est solum radicaliter formidolosus, quia tunc non dubitat actu, nec negat infallibilitatem Ecclesiae, quamvis eam non asserat; neque contradicit Ecclesiae sensui; non enim judicat veritatem ab Ecclesia propositam, esse indignam assensu firmissimo, quamvis tunc ei non adhareat firmissimè.

RESPONSIO II.

Qui de veritate aliqua revelata, & ut tali ab Ecclesia sufficienter proposita, dubitat negativè, hoc est, per meram suspensionem assensus, à voluntate imperatam propter rationes contrarium suadentes, est etiam formaliter hæreticus.

Prob. Nam talis non audet assentiri veritati ab Ecclesia propositæ, quia propter rationes contrarium suadentes timet, ne assentiendo illi, erret. Unde ad vitandum erroris periculum, imperat sibi suspensionem assensus. Ergo æquivalenter judicat rationes contrarium suadentes, tantum esse momenti, ut incertam reddant veritatem, quamvis ab Ecclesia proponatur, ut certè tenenda, tanquam à Deo revelata. Ergo æquivalenter judicat Ecclesiam esse fallibilem in materia fidei, & æquivalenter contradicit sensui Ecclesiae judicantis veritatem, quam proponit ut revelatam, assensu firmissimo tenendam esse propter auctoritatem divinam. Ergo tam est hæreticus, quam qui dubitat positivè: nam sive formaliter, sive æquivalenter judices Ecclesiam fallibilem esse in materia fidei; item sive formaliter, sive æquivalenter contradicas sensui Ecclesiae, perinde est in æstimatione morali in ordine ad incurrendam formalem hæresim, quia in utroque casu pertinaciter erratur contra fidem.

ARTICULUS V.

Utrum errans in fide ex ignorantia culpabili quod oppositum doceatur ab Ecclesia, sit formaliter hæreticus, & infidelis infidelitate pellente habitum fidei.

RESPONSIO I.

Non est formaliter hæreticus, qui errat in fide ex ignorantia culpabili, sive affectata, sive non affectata, quod oppositum doceatur ab Ecclesia.

Prob. Nam ille non est formaliter hæreticus, qui non errat in fide cum pertinacia, ut constat ex dictis Art. III. Sed qui errat in fide ex ignorantia, &c. non errat cum pertinacia. Ergo, &c.

Prob. min. Nam, ut etiam constat ex dictis eod. Articulo, illi omnes & soli errant in fide cum pertinacia, qui cognoscunt & advertunt se credere & opinari contra sensum Ecclesiae, proponentis aliquid ut revelatum, & fide divina tenendum. Sed qui errat in fide ex ignorantia, &c. non cognoscit, nec advertit se credere & opinari contra sensum Ecclesiae, proponentis aliquid ut revelatum, & fide divina tenendum. Ergo, &c.

Confirmatur. Quia ille nec est, nec potest esse contumax in materia fidei, qui habet voluntatem efficacem submittendi se auctoritati Ecclesiae, & credendi firmiter omnem veritatem revelatam, & ut talem ab Ecclesia sufficienter propositam; nam, ut Articulo citato dictum est, contumacia in materia fidei est voluntas deliberata & efficax contradicendi Ecclesiae, & dissentendi alicui veritati revelatae, quamvis ut tali sufficienter ab Ecclesia proposita. Sed qui errat in fide ex ignorantia culpabili, quod oppositum doceatur ab Ecclesia, habet voluntatem efficacem submittendi se auctoritati Ecclesiae, & firmiter credendi omnem veritatem revelatam, & ut talem ab Ecclesia sufficienter propositam: alioqui non erraret in fide ex ignorantia, quod oppositum doceatur ab Ecclesia, seu, quod idem est, non erraret in fide, quia ignorat oppositum doceri ab Ecclesia, & ignorantia non esset causa erroris illius. Ergo, &c.

Hoc autem argumentum tam valet pro eo qui errat ex ignorantia affectata, quam pro eo qui errat ex ignorantia non affectata: nam ignorantia affectata tam est causa erroris in eo qui errat ex ignorantia affectata, quam ignorantia non affectata est causa erroris in eo qui ignorat ex ignorantia non affectata.

RESPONSIO II.

Qui errat contra fidem ex ignorantia culpabili, sive affectata, sive non affectata, quod contrarium doceatur ab Ecclesia, non est infidelis infidelitate pellente habitum fidei.

Prob.